

„Nechtěla jsem se sice stát herečkou, ale mezi „umělci“ jsem zůstat chtěla.“

Foto: archiv Heleny Rytířové

„Mládí je krásné jen zdálky“

Začátkem osmdesátých let dostavovali manželé Zdeněk a Helena Rytířovi dům v Řevnicích. Už tehdy se Zdeněk, významný textař a obecně renesančně rozmáchlý muž mnoha talentů, rozhodl, že chce mít vlastní nahrávací studio. Toužil po nekonečném čase pro své projekty a také se mu nechtělo nikam jezdit. To ještě v domě nebyly ani schody. Nejdřív zabral dvoreček na mytí aut, pak dvougaráž, dílnu, sklad nářadí – a začal budovat studio. Manželky se často ptal: „Helí, chceš schody, nebo magneták?“ A tak manželé lezli do prvního patra po žebříku, protože na schody prostě nebylo. Po odchodu Zdeňka Rytíře na věčnost (1944–2013) studio Chevaliere úspěšně vede jeho někdejší manželka, pražská rodačka, fotografka, spisovatelka, režisérka, producentka a charismatická dáma Helena Rytířová (1951). A protože se známe hodně dlouho, tykáme si.

TEXT: MILOŠ SKALKA

Životní pouť za uměním jsi zahájila jako herečka. Proč jsi pak poměrně rychle tuhle – pro mnohé mimořádně atraktivní – dráhu opustila?

Bylo mi devět let, kulhala jsem ze školy domů Velvarskou, později Leninovou a nyní Evropskou třídou. U chodníku zastavilo auto, ze kterého vyběhla milá paní a oslovila mě. Kulhala jsem proto, že jsem si rozbila koleno na novém kole, a auto mohlo zastavit na hlavní třídě, protože aut bylo tenkrát málo. Také bylo bezpečno a děti nikdo nevaroval, aby se nebavily s cizími lidmi. Ta paní mi nabídla, abych se zúčastnila konkurzu na roli v dětském filmu, a napsala si moji adresu. Brzy mi přišla pozvánka do Filmového klubu na Národní třídě a já roli dostala. Film se jmenoval *Pohádka o staré tramvaji* a vznikl podle stejnojmenné knížky Oty Hofmana. Já jsem hrála Helenku, která se zaslouží s partou statečných dětí o záchranu staré tramvaje. Z oněch dětí pak zůstali u filmu Andrea Čunderlíková a Karel Smyczek, který už tenkrát říkal, že bude režisér. Mého tatínka hrál Josef Kemr, velkou roli tam měli František Filipovský a Vladimír

Menšík. Pro začátek slušná parta, ne? Ale jak říkám: Mládí je krásné jen zdálky...

Ale tím tvoje herecká eskapáda neskončila...

Později jsem se objevila ještě ve filmu *Táto, sežeň štěně!* a pak také ve filmové sérii s detektivem Martinem, kterého hrál starší bratr Oldy Víznera. Všechny zúčastněné holky do něj byly zamilované, což si Martin Vízner zasloužil, protože byl mužný, krásný a milý. Natočily se dva díly, ale pak Martin emigroval do Švýcarska, a ty filmy už nikdo nikdy neviděl. Ale protože jsem byla od té doby evidovaná ve filmovém hereckém rejstříku, dostávala jsem sem tam epizodní roličky. Ale to už u mě probíhala puberta, následkem toho přišel stud a začala jsem se divit hercům, že jsou schopni odříkávat často tak pitomé věty, a ještě bez uzardění. Ztrácela jsem dětskou naivitu a byla schopná sebekritiky. A ta zněla: Jsi pěkný dřevo! Pocházím z inženýrské rodiny, která měla k bohémtví hodně daleko, a najednou jsem čichla k něčemu, co předurčilo můj další život. Nechtěla jsem se sice stát herečkou, ale mezi „umělci“ jsem zůstat chtěla.

Na profesionální dráze ses výrazně prosadila nejprve jako fotografka. Jak k tomu vlastně došlo?

Mnohem raději než před kamerou jsem pózovala před fotoaparátem. To se oběšlo bez mých trapných projevů. Stačilo se tvářit, že jsem krásná. Ale vždycky jsem si přála stát na druhé straně fotoaparátu. Trvalo mi dvacet let, než se mi ten sen splnil. Já totiž nikdy neuměla za něčím tvrdohlavě jít, neuměla jsem si o něco říct, ambice jsem skrývala, nevěřila jsem si. Ale sny člověk mít může, říkala jsem si. A vždycky jsem čekala, co mi osud nadělí. Dopadlo to dobře. Martina Navrátilová poslala svému tatínkovi a našemu milému sousedovi v Řevnicích fotoaparát, který vyžadoval nastavení clony a času. Což on rozhodně odmítl, a foťák mi prodal. To byla polovina osmdesátých let. Na půdě jsem si udělala temnou komoru – tehdy se ještě fotilo na film – a když jsem uspala všechny své děti, stala jsem se fotografkou. Po revoluci jsem pracovala v několika novinách a občas dostala možnost udělat fotografii na titulní stranu elpíčka nebo cédéčka – Marty

Kubišové, Vaška Neckáře, Petra Spáleného, Petry Janů, Tesaříků...

Životem tě provázejí charismatičtí a současně intelektuálně mimořádní muži. Miloš Kopecský, Petr Čepek, Zdeněk Rytíř, nejnověji rokenrolový průkopník Pavel Sedláček. Co tě vlastně na mužích přitahuje?

Ale to oni si vybrali mě! Což značí, že měli sakra odvahy!

V devadesátých letech jsi začala psát kuchařky inspirované rodinnými recepty. Ale jsi rovněž autorkou románů *Jsem mrtvý, neplačte*, *Uhnutiny uhnutý* nebo *Život byl pes*. Co tě láká na téhle stránce tvého bohatého profesního života?

Když Zdenda onemocněl, nemohla jsem běhat po světě s foťákem, což je pro každého fotografa hrozný okamžik. Tenkrát mě napadlo, že vlastně můžu fotit jídla, která jsem pořád vařila, a vždycky s velkou láskou. Je to přece jediná činnost, při které si člověk přeje, aby výsledek jeho práce rychle zmizel! A bez kulinářského umění by byla realita všedního dne nesnesitelná – to píšu jako věnování lidem do kuchařky. Napsala jsem jich šest. Ale inspirovaná rodinnými recepty jsem nebyla, protože horší kuchyně, než jsem zažila v dětství doma, by se jen těžko našla. Naučila jsem se vařit proto, abych se konečně pořádně najedla. A Zdenda mi vždycky říkal: „Helí,

„Vždycky jsem si přála stát na druhé straně fotoaparátu. Trvalo mi dvacet let, než se mi ten sen splnil.“

tobě ten knedlík dneska sluší!“ Pak už jsem ale nemohla od Zdendy odcházet z pokoje vůbec a přemýšlela, jak si uchovat zdravý rozum. Koupila jsem si notebook a zkoušela psát. Neměla jsem žádné ambice, nepřemýšlela jsem, jestli mi to někdo vydá, prostě jsem psala. Napsala jsem román o našem pejskovi jménem Život a román z první světové války. Když Zdenda umřel, přidala jsem ještě

Svatba s textařem Zdeňkem Rytířem a svědky Michalem Tučným a Václavem Neckářem, foto: archiv Heleny Rytířové

Uhnutiny uhnutý, což je příběh udavačky z padesátých let.

V současnosti jsi zřejmě nejčastěji spojována s nakladatelstvím Chevaliere a se svým řečnickým nahrávacím studiem, kde pod tvoji režisérskou a producentskou taktovkou vznikají především audioknihy. Jak tahle část tvé kariéry odstartovala?

Zdenda toužil po vlastním nahrávacím studiu. I mně se studio jevilo jako ta

nejlepší investice, kterou jsme v životě udělali. Je to výrobní nástroj a ten se rodině vždycky hodí – a může to být třeba i bagr. Ve studiu dodnes pracuji, a moc ráda. Začala jsem hned po revoluci, kdy – naštěstí jenom na krátkou dobu – přestal být hlad po české muzice. Tenkrát jsme předělali studio na dabingové a já se naučila upravovat a režírovat filmy. Udělala jsem jich stovky. Z toho jsem volně přešla na mluvené slovo a boom v audioknihách mě přivedl do důchodového

ráje. Nejméně osm hodin denně trávím ve studiu, natočila jsem přes dvě stovky audioknih a dvakrát jsem vyhrála Audioknihu roku. Já se takhle hloupě chlubím, ale jsem šťastná, že mám ve svém pokročilém věku práci. Nevím, co bych jinak dělala, možná bych měla čistší okna...

Jak si vybíráš pro audioknihy, respektive dabing herce a jakou s nimi máš zkušenost?

Knihy mi zadávají ti, kteří na ně mají autorská práva, tedy vydavatelé. Moje práce spočívá hlavně v tom, že vyberu vhodného interpreta. V režii pak hlídám správnou intonaci a všechny odchylky od textu, mlaskání, šustění, prostě chyby. Musím také mnohdy být ve vztahu k hercům dobrý psycholog a diplomat. A protože nemám přes týden komu vařit, „odnášeji“ to herci. Peču jim koláče, vařím polévky... Jeden herec mi říkal, že když vidí na mobilu moje jméno, začnou mu téct sliny. To je přece velká odměna!

Které z audioknih ze studia Chevaliere ti přirostly nejvíc k srdci?

Poslední dobou dělám velice ráda audioknihy pro Supraphon, který vydává životopisy našich zpěváků a prokládá mluvený text jejich písněmi. Mnoha písněmi. Natočila jsem tak Petra Jandru, který si knihu načetl sám, Vaška Neckáře, kterého výborně načetl Jakub Saic, Marthu a Tenu Elefteriadu nebo Jirku Zmožka. A právě připravujeme životopis Michala

Tučného v podání Hynka Čermáka. Lucika Bílá napsala velmi inspirativní knížku a sama si ji načte.

Pečuješ rovněž o rozsáhlý textařský odkaz svého zesnulého manžela Zdeňka Rytíře. Co všechno to obnáší?

Zdenda si na konci svého života přál, abych se o jeho písničky starala já, abych měla rozhodující slovo v jejich užití. Založili jsme proto nakladatelství Chevaliere a já o ně s láskou pečuji. Vloni jsem s dcerou připravila knihu s výběrem jeho textů. Jmenuje se *Telegram s adresou světa* a vyšla ve vydavatelství Galén. Také jsme v Divadle Broadway připravili k jeho nedožitým osmdesátým narozeninám koncert Pocta Zdeňku Rytířovi. Díky nakladatelské činnosti mě OSA oslovila, abych se stala členem komise Partnerství, která posuzuje umělecký přínos žadatelů o příspěvek na jejich tvorbu. A je jich vážně hodně, každý měsíc padesát až sto. V komisi jsou odborníci všech hudebních žánrů a moc si vážím toho, že s nimi mohu být i já. Vždycky se na ně těším. A protože už nebrouzdám na YouTube, získávám tak rovněž přehled o současné hudební tvorbě.

Co prozradíš o svých dětech? Vydaly se rovněž po cestách umění?

Dá se říct, že u muziky zůstaly. Syn Zdeněk je zvukař, stará se o naše studio a pracuje se mnou na audioknihách.

„Mně se nahrávací studio jevilo jako ta nejlepší investice, kterou jsme v životě udělali.“

Dělá vlastně všechno od nahrávání, střihu a mixu až po výběr hudby pro hudební předěly. Dcera Alena se živí technickou produkcí a zajišťováním koncertů doma i v zahraničí. Také napsala pár textů, třeba pro Vaška Neckáře nebo Ewu Farnou. A moje nejstarší dcera Petra Čepková je grafička, ale pracuje ve Státní opeře Praha jako garderobiérka. Divadlo ji láká víc než vysedávání u počítače.

Jaká práce ti v současnosti dělá největší radost?

No, obrovskou radost mi udělala nabídka natočit životopisnou knihu *Hope – Naděje*, kterou napsal nedávno zesnulý papěž František. Je to kniha, která bere dech. ●

